

BARTHA GUSZTÁV

KIÚT

„Nincs el nem rontott élet.”
W. Goethe

9.

Nyugi! Mély sóhaj...

Nem tudtam megnyugodni.

„Hunyóvá vált Emma nővér.”

Emma nővér! Füsti boszorka! Nincs toronyszobád a negyediken, és... és senkid sincs.

Nagyon egyedül álltam a lépcsőfordulón. Ki vagyok, hol és hogy élek, ugyan már! Egy lélek sem jött fel a negyedike, le az ötödik emeletről, hogy miközben elsétál mellettem, kissé összekapjam magam. Elengedjem a retikül vállszíját és arra használjam a kezemet, amire való: megigazítsam a hajam, begomboljam az otthonkám felső gombját, valamicske színt masszírozzak, csipkedjek az arcomra. Bár a mosolyom bizonyára félszegre sikeredik, de a helyzetből azért kihüvelyezhettem volna némi öntudatot. Például, hogy nem vagyok ajtótól ajtóig koldus, se lépcsőházakban tekergő hibbant nőszemély. Kérem, itt lakom. Nem hiszi? Megmutathatom a paszportom¹, pillanat... Ostoba picca! Agyonmosott otthonkában, csisz-csösz papuccsal a lábodon aligha kotorászhat sz bárki előtt egy divatos és drága retikülben anélkül, hogy az illető ne nézzen besurranó tolvajnak.

A lakók persze ismernek. Mi az, hogy ismernek? Tudják, hogy mi okoz örömet, bánatot, mitől undorodom, miért haragszok? Hm!?

Maguknak hazudnak.

... Nagypapa egész nap békésen aludt az elsötétített hálósobájában, az őrbódében meg fogta magát és meghalt. Bal kezével nem tudott fogni, hüvelyk és mutatóujját levágta a körfűrész. A bútorgyárban egy csomó munkásnak bekapódott az ujja a gépekbe. Nem azért mert a körfűrésznek sok-sok foga van, hanem mert szorította őket a plán², és folyton túlórázni kellett. Az élet-

¹ Személyigazolvány

² Terv

len fűrészre erősen kell tolni a deszkát, de a fa göbökben még így is elakad, sivít-visít kínjában, aztán ugrik egyet és kész a sorscsapás. Nagypám az életkedvét is elvesztette. Folyton azt hajtogatta, hogy szibériai lágerben tudott vigyázni, idehaza meg éjjeliőrt csinált magából. Mamám azt is mondta, hogy aki bánatában keveset eszik, az éhbeteg lesz és államelleneseket beszél. Mivel nagyon féltette nagypát, éjfélekig sírva varrta a varrógépén az egyujjas munkáskesztyűket a kooperatívának³, hogy ki tudjon járni a fekete-piacra, mert a boltban falnak csapják, ottmaradt kenyeret adtak. Folyt a bele, az íze meg olyan savanyú volt, hogy nem hiányzott mellé az ecetes uborka. De hiába főtt finomabbnál finomabb étel a háznál, egyik reggel biciklin azzal szalajtottak hozzá egy fiatal munkást a gyárból, hogy menjen a nagymamám gyorsan a kórházba, ott majd megtudja. Mamám azon perceken tudta, kötényben és hajadonfőn rohant végig a városon...

Mamád diktálta?

Magamtól írtam, anyu. Mamám elmesélte, aztán átment a szomszédba Rózsikának telefonálni.

Egyébről nem tudott mesélni? Megint az van, hogy direkt vesztem össze a fiával?! Éhbeteg... Ott az étel a gázon, a tészta a hűtőben, ha éhes, szolgálja ki magát. Méghogy éhbeteg! Belegondolt mamád egyszer is, hogy mit szólnak majd hozzá az iskolában!?

Mihez, anyu?

Mihez, mihez, a házi feladatodhoz!

A múltkor ötöst kaptam rá. Megmutathatom? Tessék!

A méhecskékről bármit lehet írni. De amit ma a mamád mondott, arról nem szabad.

Miért nem szabad?

Nálunk a nagyszülők boldogan élnek. Vegyél elő egy új vonalas füzetet, Emma!

Még félig sincs teleírva...

Nem mondom még egyszer! Van tisztafüzeted? Jó, írd, diktálom...

Nálunk a vénlányok is boldogan élnek, anyu. Nincs gondom se kicsire, se nagyra, ingyen utazgathatnák a helyiérdekű buszokon, vonatokon. Vagy féláron? Nem tudom, a nyugdíjasokat érintő kedvezmények és rendeletek folyton változnak. Igen, amint Sáríka meggyógyul és hazamegy, utazgatni fogok.

A magány nem boldogít.

³ Termékgyártó és értékesítő szövetkezet

Egyszer-másszor vonyítani tudnák kínomban.

A megtalált kopejkát szó nélkül elköltöm a bakalijába, a gombot felvarrom, mert tőled így tanultam. De az egy karikán két kulcsot otthagynom, ahová esett, hogy máskor kis híján meztláb ne kelljen kirohannom a lakásból, hogy megszólani se tudjak. Ma nagyon kiakadtam, anyu, rád is. Persze itt nincs udvar, csitt-tel záródó kertkisajtó, nem lehet az emlékeimet rózsaszínűvé varázsolni.

Senkiföldjén vagyok, anyu!

Hadd kezdjek tiszta lapot!

Segíts megszólalni!

„Sárka, megyek le” – szólaltam meg, na, végre, de hogy hová és miért, még nem tudtam. Utólag, anyu, nem csak az ég végtelen, a lentnek sincs feneké.

10.

Első lépcsőfok, második, harmadik...

Mentem le a lépcsőn, hogy hová és miért?

Emlékszem, mint máskor, akkor sem akartam céltalanul jönni-menni, beleveszni a város forgatagába, ahogy apu mondogatta. Ha a legszebb ruhám lett volna rajtam, akkor sem. Az ápolónői hivatás megértőn tanít a türelemre. Lám, hármásával számolom a lépcsőket, mert a gyógyszerek dobozát is háromszor kell kézbe vennem, és elolvasnom a gyógyszerkészítmények nevét, mielőtt a nylon pohárkába kerülnek a tabletták. Először, mikor kiveszem a hűtőből vagy az üvegszekrényből az orvosságot, másodszor, mikor kiadagolom, harmadszor, mikor visszarakom a helyére.

Első lépcső, második, harmadik...

Amint a beteg kezelési lapjára rákerül az orvos felírta tablettás vagy injekciós orvosság neve, onnantól kezdve a tabletták adagolását, az injekciózást végző medszesztrán a fellelőség. Nekem kell elbírnom, viselnem.

A hiba lehet műhiba, de van-e olyan, hogy műbüntetés, hm, Emuskamuska?

Megy le a várúrnő a lépcsőn, harmincadik éve jár föl-le a lépcsőn. Ezúttal nincs várúrnői kinézete, borzosan, kialvatlan szemmel a Sárkányok völgyébe igyekszik, mert a senki földjéről csak oda vezet út. A völgyben állítólag legyilkolják az álmokat, kivéztetik a lelket. Belovagolsz a katlanba, mint délceg lovag, és kicsoszogsz belőle, mint megtört aggastyán. Nem marad széles e világon egy száll irigyed sem, és önmagad számára se igen létezel.

A lépcsőfordulón megálltam, megfordultam és csak néztem, néztem, szuggeráltam a lakásom, vagyis a képzeletbeli toronyszobám bejárati ajtaját. Hátha kinyílik, és Sárika kidugja fejét az ajtóréseken, mert ezt a mesémet hallania kell, rólam szól. Rólunk, Sárika, meg arról, hogy a boldogtalan embereknél nincs rosszabb a nap alatt.

– Betegeink jó része Emma Károlná, csak nagyon boldogtalan ember. Mondhatni ez az alapbetegségük.

– Sárika boldogtalan? Mitől is lenne boldog.

„Olyan, de olyan honvágym van...”

„A dollárt átváltjuk hrivnyára, a hrivnyáért...”

– Mitől lenne boldog, Komarov doktor?

– Azon leszünk, Emma Károlná, hogy kitaláljuk.

Mintha én lubickolnék a boldogságban!

Dermedten álltam a lépcsőfordulón, s vártam, hogy kinyíljon az ajtó.

Na persze, nálunk az öregsülők boldogan élnek. Örömeinkben víznek mennek. Sárika, Sárika... Nem kezdek új füzetet. Nem hazudhatom azt házi feladatként, hogy a fiatalságod olyan nagy szentségben telt, hogy alig jöttél ki a templomból, már fordultál vissza. Hány szerelmed volt, szép sorjában: tíz, húsz... Soroljam név szerint? A kisváros meg a titkok megérintenek egy mesét. De hát a nagy Unióban az elektromos cikketek árusító üzlet vezetőnéjének szükségtelen volt szerelmi ügyeit véka alá rejteni. Úgy volt Sárika?

Sírjak, nevessek?

Szerelem... Miután megbukott a rendszer, behúzódtál a tisztas családanyaság árnyékába, anyu felhajtott számodra egy náladnál tíz évvel fiatalabb táti szájú fiatalembert, az Elemért, akinek majd negyven éves fejjel szültél két gyereket. Így volt, Sárika?

Nyisd ki az ajtót, hadd lássuk, halljuk egymást!

A várúráló le fog menni a lépcsőn, és meg sem áll majd a Sárkányok völgyéig...

Ez az én mesém Sárika, senki másé, csak az enyém.

(Folytatjuk)